

ISSN: 2149-0821

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science

Yıl: 5, Sayı: 32, Aralık 2018, s. 442-459

Dr. Öğr. Üyesi Birsen SERHATLIOĞLU

Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi
Anabilim Dalı, bserhatlioglu@firat.edu.tr

Arş. Gör. Sinem İPEK

Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi
Anabilim Dalı, sinemmipek@gmail.com

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ DERSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Özet

Bu çalışma, okul öncesi öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı öğretim programında öğrenim görmekte olan toplam 60 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarına, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Veri analizi için betimsel analiz tercih edilmiştir. Temalar araştırma sorularından yola çıkılarak belirlenen alt amaçlar temelinde oluşturulmuştur. Sonuç olarak, öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersinin önemine ilişkin farkındalığa sahip oldukları, farklı malzemeler kullandıkları, genel olarak derse ilişkin farklı yöntem ve tekniklere hâkim oldukları, en fazla okul öncesi eğitime yönelik uygulamaların yetersizliğinden rahatsızlık duydukları ve buna ilişkin öneriler getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Öğretmen Adayı, Görsel Sanatlar Eğitimi, Okul Öncesi Eğitim, Betimsel Analiz, Nitel araştırma.

VIEWS OF PRE-SCHOOL PROSPECTIVE TEACHERS ABOUT VISUAL ARTS EDUCATION COURSE

Abstract

This study was conducted to reveal the views of pre-school prospective teachers about Visual Arts Education course. The study was carried out with a case study of qualitative research methods. The study group consisted of 60 third and fourth grade students studying in Fırat University, Faculty of Education, Pre-school Education Department. The semi-structured interview form prepared by the researchers was applied to prospective teachers. Descriptive analysis was preferred for data analysis. Themes are formed on the basis of the sub-objectives determined based on the research questions. As a result, prospective teachers were aware of the importance of the visual arts education course, used different materials, had different methods and techniques related to the course, and they were uncomfortable about the pre-school education.

Keywords: Pre-school Prospective Teachers, Visual Arts Education, Pre-school Education, Descriptive Analysis, Qualitative research.

1.GİRİŞ

Son yıllarda insan kaynaklarının niteliği ülkelerin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde önemli bir değişken olarak kabul edilmektedir. Günümüzün gelişmiş olarak kabul edilen ülkelerinin insan kaynaklarına yönelik sürekli uygulanabilir politikalar üretmeye çalıştığı ve bu çalışmalarını için özel birimler kurduğu görülmektedir. Hedeflenen kalifiye insan gücüne bu yönde düzenlenen eğitimler ile ulaşılması hedeflenmektedir (Berberoğlu, 2010:112-113). 1990'lı yılların başında başlayan bu hareket ülkemizi de etkilemiştir. Nitelikli insan gücüne ulaşmak için mevcut eğitim sisteminin yanı sıra bazı sivil toplum kuruluşları sorumluluk üstlenerek (Mercin, 2006:1) eğitim programlarında değişikliğe gidilmiştir. Ağırlıklı olarak pozitif bilimlerden oluşan formal eğitim programlarına sanat eğitiminin dâhil olması, değişen dünyanın çok yönlü, yaratıcı ve üretken birey ihtiyacını karşılamak için atılan önemli adımlardan biri olmuştur. Öyle ki Mercin ve Alakuş; sanat eğitiminin kritik olarak kabul edilen dönemlerde verilmemesi durumunda bireyin estetik duyarlılık, karşı görüşlere saygı, farklı kültürlerle değer verme, sanat eserlerini koruma bilinci kazanma ve evrensel ortak bir değeri paylaşma gibi davranışları kazanamamasına yol açabileceğini belirtmiştir (2007: 17). Hedeflenen bilgi toplumunun nitelikleri gözetildiğinde, genel eğitim kapsamında yürütülen sanat eğitiminin bireysel ve toplumsal açıdan önemi dikkat çekmektedir.

Sanat eğitiminin eğitimsel boyutları incelendiğinde görsel eğitim, duyuşal eğitim, ritmik eğitim, bilişsel eğitim, iş eğitimi ve plastik eğitimle karşılaşmaktadır. Bu boyutlar arasında yer alan görsel eğitim, bireyin görme becerisini- tasarlama yetisini geliştirmeyi hedeflemektedir. Sanat eğitiminin örgün eğitim programlarında en sık rastlanan boyutunun görsel sanatlar olduğunu söylemek mümkündür. Görsel sanatlar eğitimi, çocukların bakmayı ve görmeyi bilen, gördüklerini farklı düşünce ve duygu boyutlarında anlamlandırabilen, yaratıcı düşünme becerisi gelişmiş, özgün, analiz yapabilen ve iletişime açık bireyler olarak yetişmelerine hizmet etmektedir. Bu yetilere sahip bireyler ülkelerin bilimsel ve teknolojik ilerlemelerine katkı

sağlayacak insan modelini temsil etmesi açısından da önemlidir (Türe, 2007: 54-56). Öneminin fark edilmesiyle günümüzde görsel sanatlar eğitimi dersine, okul öncesi eğitimi kademesinden yükseköğrenim kademesine kadar tüm eğitim kademelerinde rastlamak mümkündür (Aral, 1999: 11; Buyurgan ve Buyurgan,2012: 2-3).

Okul öncesi dönemde görsel sanatlar eğitimi çocuğun farklı gelişim alanlarını eş zamanlı desteklemesi bağlamında ayrıca önem arz etmektedir. Okul öncesi dönemde çocuklar gözlem yeteneği kazanmaya başlayarak çevrelerindeki nesnelere incelemeye başlarlar. Görsel sanatlar eğitimi dersiyile birlikte çocuğun çevresindeki olayları ve durumları tanımlama, yorumlama ve değerlendirme becerileri geliştirilebilmektedir (Özsoy,2003). Rayala çocukların görsel düşünce ve algılamalarının sanatsal pratiklerle gelişeceğini ve sanat eğitiminin nasıl düşünmeleri gerektiğini ve kendi fikirlerini tutarlı ve ikna edici bir şekilde nasıl ifade etmeleri gerektiğini öğrettiğini belirtmektedir (1995: 120). Sanat etkinlikleri çocukların kas gelişimini ve bilişsel gelişimlerini desteklemenin yanı sıra, duygu dünyaları için de eşsiz öneme sahiptir. 0-72 ay dönemindeki çocukların ifade edici dilleri alıcı dillerine göre yavaş gelişim göstermektedir. Dolayısıyla çocuk sanat etkinliklerini adeta sözel olmayan bir dil gibi kullanmakta, ortaya çıkardığı ürünlere bir iletişim aracı niteliği kazandırmaktadır (Malchiodi, 2003:177). Okul öncesi eğitimin temel amaçları arasında çocuğun yaratıcılığının, farklı düşünme ve problem çözme becerisinin geliştirilmesi ve gelişim alanlarının desteklenmesinin olduğu düşünüldüğünde (Özkan ve Girgin, 2014: 80), bu eğitim okul öncesi dönemde ayrı bir önem kazanmaktadır.

0-72 ay grubu çocukların yetişkinlere kıyasla duygu ve düşünce dünyalarının benzersiz, karmaşık ve zengin olduğu bilinmektedir. Bu gizil dünya hakkında bilgi sahibi olmak, aynı zamanda çocukların çevrelerini ve deneyimlerini anlamlandırma biçimleri hakkında veri sunacaktır. Bu bağlamda okul öncesi eğitimdeki etkin araçlardan birinin görsel sanatlar eğitimi kapsamında yürütülen sanat etkinlikleri olduğu söylenebilir. Bu etkinliklerin çocukların gelişim özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre planlanması ve etkin biçimde yürütülmesi okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluğundadır (Akaroğlu, 2014: 157-159; Özkan ve Girgin, 2014: 85). Bu noktada görsel sanatlar etkinliklerini etkin biçimde uygulayabilen bir okul öncesi öğretmenin bilinmezliğini koruyan bu dünyaya ilişkin ipuçlarına ulaşması olasıdır (Artut, 2010: 10).

Çocukların sanat etkinlikleri ile zengin deneyimler kazanmalarında yetişkin rehberliği 14 ay itibari önem kazanmaktadır. Bu dönemde rehberlik eden öğretmenlerin yetersiz sanat eğitimi ve pedagojik bilgiye sahip olmaları yaratıcılık ve sanatsal becerileri göz ardı ederek yüzeysel becerilere odaklanmalarına sebep olmaktadır. Öğretmenin ürünü ikinci plana alarak sanat etkinliği sürecine odaklanması gerekmektedir. Aynı zamanda çocukların birbirleriyle ve kendisi ile olan iletişimlerinin üst seviyede olduğu bir eğitsel ortam yaratabilmesi önemlidir (Zimmerman ve Zimmerman, 2000: 87). Gardner bu noktada çok daha hassas bir noktaya temas ederek; okul öncesi dönem çocuklarının sanat yeteneklerinin etkin biçimde yönlendirilememesi durumunda kaybolacağını söylemiştir (1980; akt. Ulutaş ve Ersoy, 2004). Çocukların yaratıcılıklarını üst seviyede kullandığı etkin bir sanat eğitimi için öğretmenin özgüvenli, bilgili, coşkulu ve içten olmasının yanı sıra kısıtlayıcı ve aşırı otoriter tavırdan kaçınması beklenmektedir. Bu bağlamda eğitimcilerde bu farkındalığın geliştirilmesi eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesinin artırılması bağlamında önerilmektedir (Aral, 1999).

Okul öncesi öğretmeni adaylarının, öğretmenlik sürecinde eğitim programlarında yer verecekleri sanat faaliyetlerine ilişkin yeterliklerini arttırmak için lisans eğitimi kapsamındaki derslerden biri de Görsel Sanatlar Eğitimi dersi. Görsel sanatlar eğitimi dersi genel olarak okul öncesi eğitimi lisans programı müfredatlarının beşinci yarıyılında yer almaktadır. Bu ders kapsamında sanatın tanımı ve işlevi, temel sanat eğitimi, sanat eğitimi tarihi, çağdaş eğitimde sanat eğitiminin yeri ve önemine değinilmektedir. Öğretmen adaylarının dönem sonunda bir sanat eserini tanıyabilmeleri ve değerlendirebilmeleri, gelişim evrelerine göre çocuk resimlerinin genel özelliklerini bilmeleri ve sanat eğitiminin okul öncesi çocuğu açısından kazanımları konusunda farkındalık geliştirmeleri beklenmektedir. İki saatlik teorik derste görsel sanat eğitimi dersine ilişkin yöntem ve teknikler ve kullanılacak malzemeler tanıtılırken, iki saatlik uygulama dersinde öğrenci tarafından bu yöntem ve tekniklerin uygulanması sağlanmaktadır (YÖK, 1998) . Görsel sanatlar eğitimi dersinin içeriğinin yukarıda belirtilen zenginlikte olmasına rağmen okul öncesi eğitim kurumlarında, bu eğitimi almış okul öncesi öğretmenlerinin uyguladıkları sanat etkinliklerinin beklenen düzeyde olmadığı açıktır (Akaroğlu, 2014). Bu problem durumundan yola çıkılarak, okul öncesi öğretmenlerinin sanat etkinliklerini zenginleştirmeyi hedefleyen bu derse ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerini var olan biçimiyle ortaya koymak amaçlanmıştır. Belirtilen genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Okul öncesi öğretmen adaylarının;

1. Görsel Sanatlar Eğitimi dersinin önemine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Görsel Sanatlar Eğitimi dersinin işlenişine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Görsel Sanatlar Eğitimi dersinde kullanılan yöntemler ve teknikler nelerdir?
4. Görsel Sanatlar Eğitimi dersinde kullanılan malzemelere ilişkin görüşler nelerdir?
5. Görsel Sanatlar Eğitimi dersi kapsamında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

2.YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersine ilişkin görüşlerinin var olan haliyle ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, bir ya da birden fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği bir yöntem olan durum çalışması tercih edilmiş ve mevcut araştırma yürütülmüştür (McMillan, 2000,akt. Büyüköztürk vd., 2017: 21). Durum çalışmaları araştırmacılara bir olayı meydana getiren ayrıntıları görme ve bu duruma ilişkin olası açıklamaları geliştirme fırsatı vermektedir (Gall, Borg ve Gall, 1996, akt. Büyüköztürk vd., 2017: 21). Okul öncesi öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersine ilişkin görüşlerinin ayrıntılı biçimde ortaya konulmasının ve yorumlanmasının sanat etkinliklerindeki öğretmen adayı ve dolayısı ile öğretmenlerin yaklaşımını ortaya koyması bağlamında önemli olduğu düşünülmektedir.

2.2. Çalışma Grubu

Durum çalışmalarında ortaya konulmak istenen probleme ilişkin farklı bakış açılarını yansıtan çalışma grupları tercih edilebileceği gibi (amaçlı maksimal örnekleme), sıradan ve erişilebilir

gruplar da tercih edilebilmektedir (Creswell, 2002). Okul öncesi öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersine ilişkin görüşlerini var olan haliyle ortaya koymanın hedeflendiği bu araştırmada katılımcılar kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir (Patton, 2014). Çalışma grubu, Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı programında öğrenimine devam eden 60 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin 22'si üçüncü, 38'i dördüncü sınıf öğrencisidir. Üçüncü ve dördüncü sınıfların araştırma kapsamına alınmasının nedeni görsel sanatlar eğitimi dersini almış gruplar olmalarıdır. Katılımcıların 8'i erkek iken, 52'si kadındır. Katılımcıların 12'si lise eğitimleri esnasında okul öncesi eğitime yönelik görsel sanatlar eğitimi aldığını belirtirken, 5 tanesi formal eğitim dışında sanatla ilgilendiklerini belirtmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışma amacı doğrultusunda iki araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış bir veri toplama formu tasarlanmıştır. Form oluşturulurken öğretmen adaylarından görsel sanatlar eğitimi dersinin önemine, ders kapsamında yürütülen uygulamalara, tercih edilen yöntem-teknik ve malzemelere, varsa yaşanan sorunlara ve bu sorunların çözüm önerilerine ilişkin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Form araştırmacılar tarafından oluşturulduktan sonra bu dersi farklı dönemlerde yürüten üç öğretim üyesinden daha görüş alınarak veri toplama formuna son hali verilmiştir. Formun ilk hali sekiz açık uçlu sorudan oluşmaktayken pilot uygulamadan sonra soru sayısı beşe düşürülerek veri toplama sürecine geçilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış beş sorudan oluşan bir görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmacılar öğretmen adaylarını birbirleri ile iletişim kuramayacak oturma düzenine aldıktan sonra araştırma amacından haberdar ederek formları dağıtmıştır. Formların öğretmen adayları tarafından doldurulması 10-15 dakika aralığında tamamlanarak veri analizi aşamasına geçilmiştir.

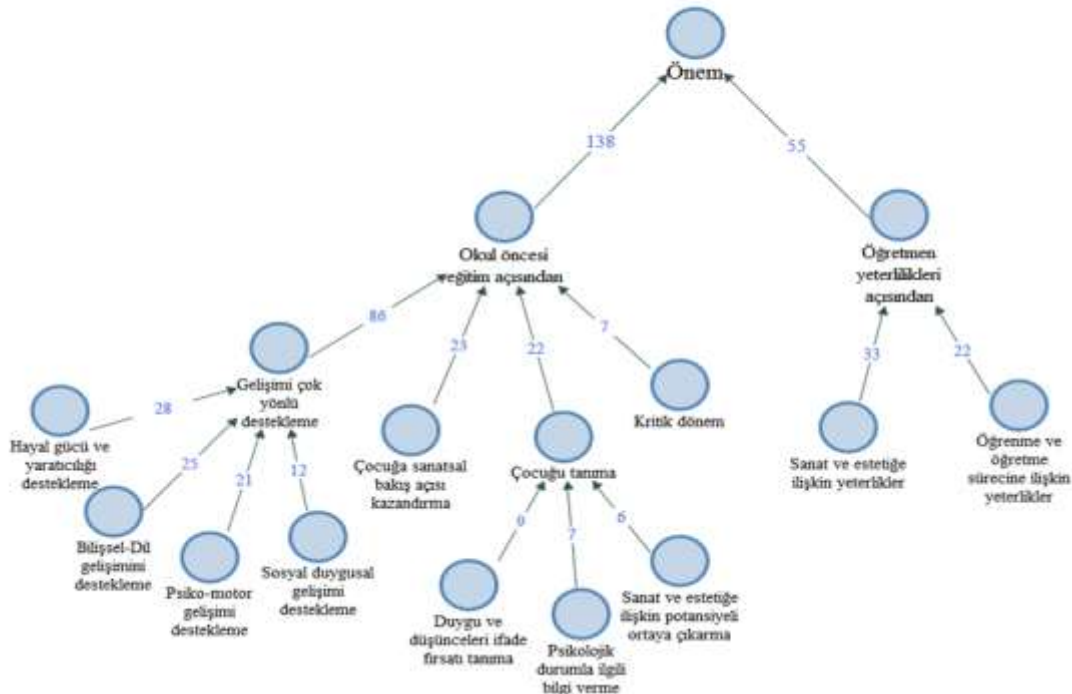
Araştırmanın verilerinin çözümlemesi için N-Vivo12 programı kullanılmıştır. Araştırmada, veri analizi için betimsel analiz tercih edilmiştir. Betimsel analizin amacı, ham verilerin okuyucunun anlayabileceği ve isterlerse okuyucuların kullanabilecekleri bir biçime sokulmasıdır. Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenerek ve yorumlanmaktadır. Bireylerin görüşlerini detaylı biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sıkça yer verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 238-239). Bu çalışmada araştırma alt amaçlarından yola çıkılarak ulaşılan temalar üzerinden çözümlemeler yapılmıştır. Her bir temaya ilişkin katılımcılara ait tam alıntılar bulgular başlığı altında verilmiştir. Alıntılarda öğretmen adayları kodlarla ifade edilmiştir. Kodlamada kullanılan ilk harf cinsiyetini, ilk sayı sırasını, ikinci rakam öğrencinin sınıf düzeyini temsil etmektedir (E19-3: 19 numaralı üçüncü sınıf kademesindeki erkek öğretmen adayı).

3. BULGULAR

Betimsel analiz sonucu ulaşılan kategoriler ve alt temalar ayrı başlıklar halinde bu bölümde sıralanmıştır. Her bir kategori ve temaya ait hiyerarşik sıralama, açıklamalar, yüklenme sayılarını içeren modeller ve katılımcılara ait tam alıntılar ilgili başlık altında verilerek okuyucuya kolaylık sağlanması hedeflenmiştir.

3.1. Görsel sanatlar eğitimi dersinin önemine ilişkin görüş kategorisi

Araştırmada öğretmen adaylarına görsel sanatlar eğitimi dersinin önemi ve gerekliliği hakkındaki görüşlerini almak amacıyla “Görsel sanatlar eğitimi dersinin önemine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin oluşturulan temaya ait alt temalar ve yüklenme sayılarını gösteren model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 1. Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinin Önemine İlişkin Model

Şekil 1’de görüldüğü üzere, öğretmen adayları bu soruyu iki kategori altında değerlendirmiştir. Bu kategoriler *okul öncesi eğitim açısından* ve *öğretmen yeterlikleri açısından* kategorileridir. Öğretmen adayları görsel sanatlar eğitimi dersinin önemine ilişkin görüş kategorisine toplam 193 yüklenme yapmıştır. *Okul öncesi eğitimi açısından* (138) ana teması altında *çocuğu tanıma* (22), *gelişimi çok yönlü destekleme* (86), *çocuğa sanatsal bakış açısı kazandırma* (23), *kritik dönem* (7) alt temalarına ulaşılmıştır. *Çocuğu tanıma* alt teması, *duygu ve düşünceleri ifade fırsatı tanima* (9) *psikolojik durumla ilgili bilgi verme* (7) ve *sanat ve estetiğe ilişkin potansiyeli ortaya çıkarma* (6) alt başlıklarına ayrılmıştır. *Gelişimi çok yönlü destekleme* teması ise; *Bilişsel-Dil gelişimi* (25), *Psiko-motor gelişim* (21), *Sosyal Duygusal gelişimi destekleme* (12), *Hayal gücü ve yaratıcılığı destekleme* (28) başlıklarına ayrılmıştır. *Öğretmen yeterlikleri*

açısından (55) kategorisi ise sanat ve estetik açısından yeterlikler (33) ve öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin yeterlikler (22) alt temalarına ayrılmıştır.

Aşağıda bu ana temalara ilişkin bazı katılımcı ifadelerine yer verilmiştir.

K30-3, “Çocukların hayal dünyasını, yaratıcılık becerilerini genişletir” (Hayal gücü ve yaratıcılığı destekleme)

E19-3, “Farklı düşünmeye ve farkı fikirler üretmesine olanak sağlar.” (Bilişsel-Dil gelişimi destekleme)

E35-4, “ Kalem tutuşunu öğrenir çocuklar. Küçük kas becerileri gelişir.” (Hayal gücü ve yaratıcılığı destekleme)

K30-3, “Görsel sanatlar çocuğun kendini ifade etmesine, başarı duygusunu kazanmasına, yeterlilik inancı, öz saygı kazanmasına katkı sağlar.” (Sosyal-Duygusal gelişimi destekleme)

K33-4, “Çünkü çocuklar yazı yazamadığı için duygularını resme aktarmada oldukça başarılıdırlar.” (Duygu ve düşüncelerini ifade fırsatı tanıma)

K42-3, “Okul öncesi eğitimi açısından çok önemli çünkü çocuğun var olan yeteneklerinin geliştirilmesi, keşfedilmesi açısından...” (Sanat ve estetiğe ilişkin potansiyelini açığa çıkarma).

K1-3, “Çocukların iç dünyasını kolaylıkla dışa vurduğu görsel sanatlar eğitiminde hem çocukların nasıl bir psikolojide olduklarını hem de bunu göze alarak çocuğa nasıl davranılması gerektiği açısından bilgi verir.” (Psikolojik durumu hakkında bilgi verme).

K34-4, “Görsel sanatlar eğitimi çocukların doğaya, çevresindeki yapılara, varlıklara daha estetik bir bakış açısı kazandırmaya yarayan derstir.”(Sanatsal ve estetik bakış açısı kazandırma)

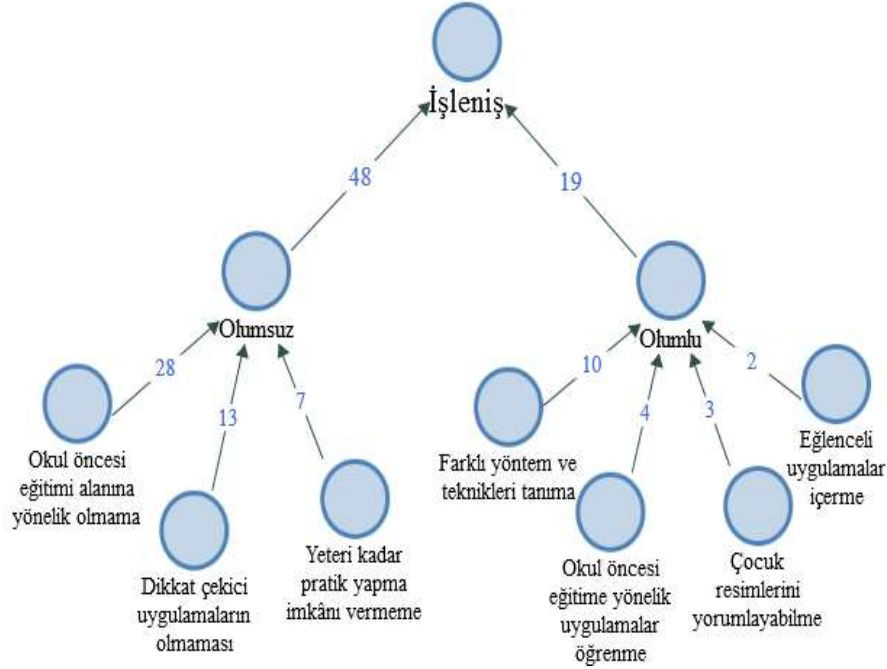
K17-3, “Bence görsel sanatlar eğitimi bir insanın kalbi gibidir yani okul öncesi eğitimin kalbi görsel sanatlar eğitimidir.” (Kritik dönem)

K31-3, “Bu ders sayesinde daha pratiklik ve yaratıcı düşünme yeteneği kazandık. Kendimizi geliştirme fırsatı bulduk. Bu açıdan gerekli ve önemli olduğunu düşünüyorum.” (Sanat ve estetiğe ilişkin yeterliğini arttırması)

K43-3, “Görsel sanatlar eğitimi dersinin katkısı oldu. Birçok tekniği uygulamalı görerek nasıl yapıldığı hakkında bilgi sahibi olduk. İleri meslek hayatımızda öğrencilerimizle bu yöntem ve teknikleri kullanarak çalışmalar yapabiliriz.” (Öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin yeterliğini arttırması)

3.2. Görsel sanatlar eğitimi dersinin işlenişine ilişkin görüş kategorisi

Araştırmada öğretmen adaylarına “Görsel sanatlar eğitimi dersinin işlenişine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin oluşturulan kategorilere ait temalar ve yüklenme sayılarını gösteren model aşağıdadır.

Şekil 2. Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinin İşlenişine İlişkin Model

Öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersinin işlenişine ilişkin görüşlerini, *olumlu* ve *olumsuz* olmak üzere iki kategori altında değerlendirdikleri görülmektedir (bkz. Şekil 2). Öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersinin işlenişine ilişkin görüş kategorisine toplam 67 yükleme yapıldığı görülmektedir. *Olumsuz* (48) kategorisi altında *okul öncesi eğitimi alanına yönelik olmama* (28), *dikkat çekici uygulamaların olmaması* (13), *yeteri kadar pratik yapma imkânı vermeme* (7), *Olumlu* kategorisi altında *farklı yöntem ve teknikleri tanıma* (10), *okul öncesi eğitime yönelik uygulamalar öğrenme* (4), *çocuk resimlerini yorumlayabilme* (3), *eğlenceli uygulamalar içermeye* (2) alt temalarına ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersine ilişkin olumsuz görüşlerinden bazıları tam alıntı halinde aşağıda yer almaktadır.

K25-4, “Herkes bireysel olarak bir yöntemi kullandı ve diğer teknikler pek önemsenmedi. Herkes bütün teknikleri kullanmalıydı” (Yeteri kadar pratik yapma imkânı vermeme).

K20-3, “Çok katkısı olduğunu düşünmüyorum, yetersiz geldi. Bildiğimiz tekniklerdi, daha farklı uygulamalar öğrenebilirdik.” (Dikkat çekici uygulamaların olmaması).

K33-4, “Geçen dönem gördüğümüz derste çocukların yapamayacağı etkinlikler olmuştur. Örneğin filografiyi çocuklar yapamaz ama biz bunu göstermiştik. Bence bu çok gereksizdi. Daha çocuğa yönelik olması gerekiyordu” (Okul öncesi eğitimi alanına yönelik olmama)

Görsel sanatlar eğitimi dersine ilişkin öğretmen adaylarına ait olumlu görüşlere ilişkin bazı tam alıntılar aşağıda verilmiştir

E32-3, “...eğlenceli bir dersti bir sorun ile karşılaşmadım.” (Eğlenceli uygulamalar içerme)

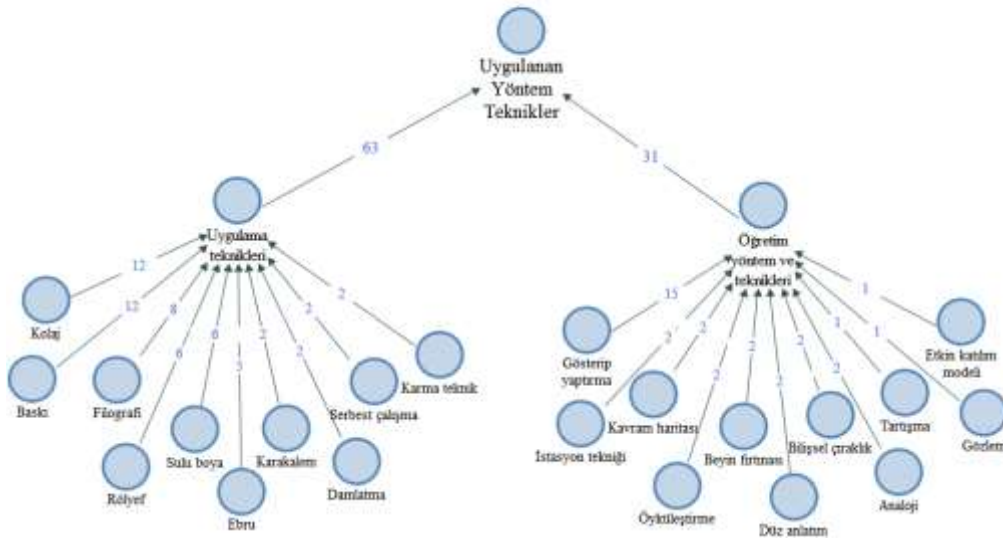
K21-3, “İçeriğinde çocukların yaptıkları resimleri inceleme anlamaya çalışma vardı ve gayet güzel, etkiliydi.” (Çocuk resimlerini yorumlayabilme)

K7-4, “Görsel sanatlar eğitimi dersinde çocuklara bu ders kapsamında neler sunabileceğimizi gördük. Bu dersin kapsamı benim görüşüme göre uygun ve yeterlidir.” (Okul öncesi eğitime yönelik olma)

K53-4, “Okul öncesinde kullanacağımız birçok yöntemi gösteriyor bu ders. Bir sürü teknik öğrendik, önceden bilmiyordum.” (Farklı yöntem ve teknikleri tanıma)

3.3. Ders kapsamında kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin görüş kategorisi

Araştırmada öğretmen adaylarına görsel sanatlar eğitimi dersi kapsamında kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin görüşlerini almak amacıyla “Görsel sanatlar eğitimi dersinde kullandığımız yöntemler ve teknikler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin oluşturulan temalar ve yüklenme sayılarını gösteren model, aşağıda yer almaktadır.

Şekil 3. Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Kullanılan Yöntem ve Tekniklere İlişkin Model

Şekil 3'te görüldüğü gibi, öğretmen adayları *uygulanan yöntem ve teknikler* (88) kategorisini, iki ana tema altında değerlendirmiştir. Bu kategoriler *uygulama teknikleri* (57) ve *öğretim yöntem ve teknikleridir* (31). Uygulama teknikleri kategorisi; *Rölyef* (6), *Sulu boya* (6), *Baskı* (12), *Filografi* (8), *Karakalem* (2), *Kolaj* (12), *Ebru* (5), *Karma teknik* (2), *Damlatma* (2), *Serbest çalışma* (2) alt temalarına ayrılmaktadır. Öğretim yöntem ve teknikleri kategorisi ise; *İstasyon tekniği* (2), *Bilişsel çıvraklık* (1), *Gözlem* (1), *Etkin katılım modeli* (1), *Kavram haritası* (2), *Beyin fırtınası* (2), *Düz anlatım* (2), *Analoji* (2), *Gösterip yaptırma* (15), *Öyküleştirme* (2), *Tartışma* (1) alt temalarına ayrılmaktadır.

Aşağıda bazı öğretmen adaylarının uygulama tekniklerine ilişkin görüşleri tam alıntı halinde yer almaktadır.

E18-3, “Sulu boya çünkü hem kullanışlı hem de yetenekleri zorlayan bir çalışmadır.”

K22-3, “Ama kolaj tekniğinin faydasını daha çok olduğunu düşünüyorum. Kolaj hem yaratıcılık hem de estetik açısından daha uygun bence ”

K45-4, “...ip baskısı, yaprak baskısı, el-ayak baskısı, şablon baskı...”

K4-3, “Sulu boyayla damlatma çalışması yaptık.”

K17-3, “kara kalem çalışması yapmıştık”

K44-3, “Rölyef şehir tasarımı”

K26-3, “...ebru yapmıştık.”

K20-3, “Karma teknik ile kullandığımız malzemelerden oluşan etkinlik daha çok ilgimi çekti, farklı ve değişik malzemeleri bu etkinlikte bir araya getirdik”

K52-3, “Bence en iyisi serbest çalışma. Çocuğa bırakmak gerekiyor ki sınırlarını keşfedebilsin ama aynı zamanda ona yeni şeyler gösterip merakını ateşleyebiliriz.”

Aşağıda bazı öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersinde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşleri tam alıntı halinde yer almaktadır.

K57-4, “Gösterip yaptırmayı en çok kullandık. Öğretmen yapar çocuğa gösterir. Sonra çocuk yapar”.

K55-4, “...tartışma yöntemi...”

K29-4, “Bilişsel çıraklık yöntemi kullanılması taraftarıyım. Çocuğa düşünme fırsatı sunmalıyız.”

K21-3, “Beyin fırtınası tekniği...”

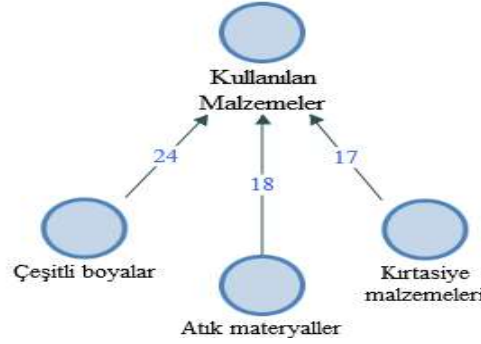
K27-4, “İstasyon tekniği...”.

K38-3, “Gözlem tekniği: Çocuğu birinci etken veri olarak gözleme olanağı buluruz. Gösterip yaptıрма: Çocuğun bilişsel düzeyinin ve özellikle kavrama basamağının seviyesini görebiliyoruz”

K56-4, “ ...kavram haritası, analogi...”

3.4. Görsel sanatlar eğitimi dersinde tercih edilen malzemelere ilişkin görüş kategorisi

Araştırmada öğretmen adaylarına yöneltilen bir diğer soru “Görsel sanatlar eğitimi dersinde kullandığımız malzemeler nelerdir?” sorusu olmuştur. Bu soruya ilişkin oluşturulan temalar ve yüklenme sayılarını gösteren model aşağıdadır.

Şekil 4. Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Kullanılan Malzemelere ilişkin Model

Şekil 4’te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının kullandıkları malzemeler üç alt tema altında toplanmıştır. Bu temalar *çeşitli boyalar* (24), *atık materyaller* (18), *kırtasiye malzemeleri* (17)’dir.

Aşağıda görsel sanatlar eğitimi dersinde kullanılan malzemelere ilişkin ulaşılan görüşlerden bazıları yer almaktadır.

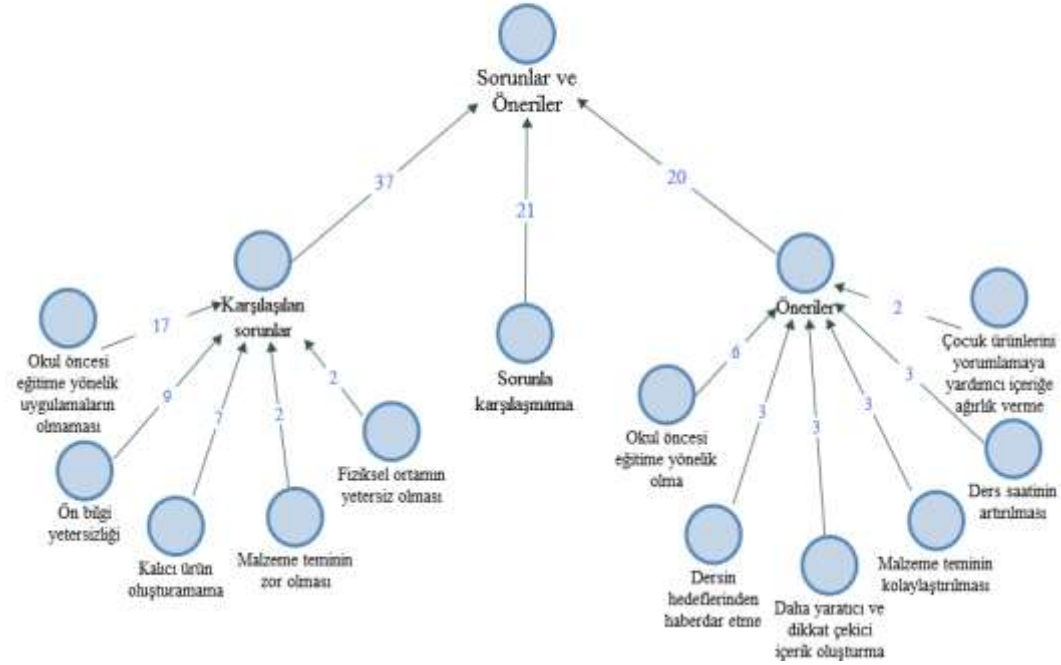
K33-4, “...çivi, tahta, kumaş, bakır tel, renkli kumaş, çöpler, kabuklar taşlar...” şeklinde kullandığı atık malzemeleri sıralayarak atık materyaller temasına yüklemi yapmıştır.

K2-4, “...sulu boya, kuru boy, guaj boya, pastel boya, parmak boyası...” şeklinde kullandığı boyaları sıralamıştır.

K1-3, “...renkli evalar, şöniler, kartonlar, el işi kağıtları...” şeklinde kullandığı malzemeleri sıralayarak kırtasiye malzemelerine vurgu yapmıştır.

3.5. Görsel sanatlar eğitimi dersinde karşılaşılan sorunlara ve çözüm önerilerine ilişkin görüş kategorisi

Araştırmada öğretmen adaylarına görsel sanatlar eğitimi dersinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin bilgi ve varsa önerilerini almak amacıyla “Görsel sanatlar eğitimi dersine devam ederken karşılaştığınız sorunlar var mıdır? Var ise bu sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin oluşturulan temalar ve yüklenme sayılarını gösteren model aşağıda verilmiştir.

Şekil 3. Öğretmen Adaylarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerilerine ilişkin Model

Şekil 5'te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının ders sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri üç ana kategori altında toplanmıştır: *Karşılaşılan sorunlar* (37) *Sorunla Karşılaşmama* (21) ve *Öneriler* (20). Karşılaşılan sorunlar kategorisi *fiziksel ortamın yetersiz olması* (2), *kalıcı ürün oluşturmama* (2), *malzeme temininin zor olması* (7), *okul öncesi eğitime yönelik uygulamaların olmaması* (17), *önbilgi yetersizliği*(9) alt temalarına ayrılırken; öneriler kategorisinin *çocuk ürünlerini yorumlamaya yardımcı içeriğe ağırlık verme* (2), *daha yaratıcı ve dikkat çekici içeriğe ağırlık verilmesi* (3), *dersin hedeflerinden haberdar etme* (3), *malzeme temininin kolaylaştırılması* (3), *okul öncesi eğitime yönelik olma* (6), *ders saatinin arttırılması* (3) alt temalarına ayrıldığı görülmektedir.

Aşağıda karşılaşılan sorunlar kategorisine ilişkin bazı öğretmen adaylarına ait tam alıntılar yer almaktadır.

K31-3, “*Derslerin bölüme uygun olmaması sebebiyle eğitimin bize katkısının olmaması en büyük sorun. Bu alanda uzman kişilerin okul öncesi öğretimine uygun eğitim vermesi gerekir*” (Okul öncesi eğitime yönelik uygulamaların olmaması)

K27-4, “*Bence bu derste çok büyük ve zor materyaller yapmak yerine basit ve kullanışlı olanları yapmayı öğrenmeliyiz ve çocukların aktif kullandığı malzemeler daha nasıl kullanılır bu öğretilmeli. Çocukların resimlerini okumayı öğrenmeliyiz. Okunması ve incelenmesi gereken kitaplar incelenebilir. Görseller izlenebilir. Sınıfta uygulama yaptırılabilir. Etkinlik planı hazırlanabilir.*” (Okul öncesi eğitime yönelik uygulamaların olmaması)

K33-4, “*Filografîye ilişkin hiçbir bilgim olmadığı için kursa gitmek zorunda kaldım ve kursta bizim evden uzak olduğu için gidip gelmek zor oldu.*” (Ön bilginin yetersiz olması)

K28-3, “*Sürekli malzeme istenmesi öğrenci bütçesini biraz zorluyor. Artık materyallerden bir şeyler oluşturmaya yönelik bir eğitim verilebilirdi. Böylece masrafsız ve yaratıcılığa dayalı ürünler ortaya koyulmuş olurdu.*” (Malzeme temininin zor olması).

K37-4, “*Derste alan yeterli olmadığı için istediğimiz çalışmaları yapamıyorduk. Malzemeleri bulmakta biraz zorlandık. Bence görsel sanatlar eğitimi dersi için özel sınıflar ve atölyeler olmalı. Yeterli malzemeler bulunmalıdır.*” (Fiziksel koşulların yetersiz olması)

E35-4, “*Kullanılan malzemelerin deforme olmayacağına emin olunması gerekiyor. Bir süre sonra boşa gitmemeli emekler.*”(Kalıcı ürün oluşturamama)

K59-4, “*(Katkısı) Olmadı maalesef. Çünkü dersi ortak uygulamalar üzerine yapmadık herkes kendi uygulamasını yaptı ki onlarda okul öncesine uygun değildi. Katkısı çok olabilecekken olmadı.*” (Uygulamaların bireysel olarak yürütülmesi)

Aşağıda karşılaşılan sorunla karşılaşmama kategorisine ilişkin bazı öğretmen adaylarına ait tam alıntılar yer almaktadır.

E18-3, “*Eğlenceli bir dersti bir sorun ile karşılaşmadım.*” (Sorunla karşılaşmama)

K12-4, “*Problem göremedim*” (Sorunla karşılaşmama)

K14-3, “*Sorunla karşılaşmadım*” (Sorunla karşılaşmama)

Aşağıda öneriler kategorisine ilişkin bazı öğretmen adaylarına ait tam alıntılar yer almaktadır.

K38-3, “*Aslında çocukların psikolojisine, dünyasına onların çizgisiyle ulaşabilmemiz şeklinde ders işlenirse çocukları daha rahat tanır ve onların desteklenmesinde yardımcı olurum*” (Çocuk ürünleri yorumlamaya yardımcı içeriğe ağırlık verme)

K41-4, “*Çözüm olarak artık materyallerden daha fazla yararlanılabilir.*” (Malzeme temininin kolaylaştırılması)

K10-3, “*Daha sonradan her etkinlikte kendimizi geliştirdik. Bence görsel sanatlar dersi ilk yıl da verilebilirdi*” (Ders saatinin arttırılması)

K17-3, “*Daha yaratıcı konular, içerikler bulmak iyi olabilir.*” (Daha yaratıcı ve dikkat çekici içerik oluşturma)

K38-3, “*Boyama malzemeleri tanıtılmalı. Bunların hangi sırayla ve amaçla kullanılması gerektiği açıklanmalı.*” (Dersin hedeflerinden haberdar etme)

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırmada okul öncesi eğitim lisans kademesinde yürütülen görsel sanatlar eğitimi dersine yönelik üçüncü ve dördüncü sınıf kademesindeki öğretmen adaylarının görüşleri alınmıştır. Bunun sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının ilgili dersin önemine, işlenişine, derste kullanılan yöntem, teknik ve malzemelere ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Aynı zamanda araştırmada öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersi kapsamında karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri ortaya konmuştur.

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilerek beş ana kategoriye ulaşılmıştır. Bu kategorilerin ilki öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersinin önemine ilişkin görüşleri kategorisidir. Bu kategoride adaylar görsel sanatlar eğitimi dersinin önemini öğretmen yeterlikleri açısından ve okul öncesi eğitimi açısından değerlendirmişlerdir. Öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersinin okul öncesi eğitim açısından önemine ilişkin, en fazla gelişimi çok yönlü destekleme temasına vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte hayal gücü ve yaratıcılığı, bilişsel-dil gelişimi, sosyal duygusal gelişimi ve psiko-motor gelişimi destelemeye ilişkin görüşler ortaya çıkarılmıştır. Benzer biçimde alan yazına bakıldığında görsel sanatlar eğitimi dersine yönelik yapılan çalışmalarda bu dersin hayal gücü ve yaratıcılık gelişimini (Gökdemir, Büyükalın Filiz, 2018: 789; Çoban ve Erkuzu, 2018: 292; Kahraman, 2014: 235; Aslan ve Gökdemir, 2017), bilişsel-dil gelişimini (Gökdemir, Büyükalın Filiz, 2018: 789), psikomotor gelişimi (Erim ve Caferoğlu, 2012: 337), sosyal duygusal gelişimi (Gökdemir, Büyükalın Filiz, 2018: 790; Çoban ve Erkuzu, 2018: 292; Melekoğlu, Paftalı ve Melekoğlu, 2015: 36) desteklediğine ilişkin sonuçlar görülmektedir. Araştırmada bu dersin önemine ilişkin ortaya konulan bir diğer sonuç, çocuğa sanatsal bakış açısı kazandırmadır. Bu sonuca benzer biçimde Çoban ve Erkuzu'nun farklı eğitim kademelerinde görsel sanatlar eğitimi dersinin program özelliklerini karşılaştırdığı çalışmasında da rastlanmaktadır (2018:291-292). Bayrak ise okul öncesi öğretmenlerinin görsel sanatlar eğitimi dersine ilişkin görüşlerini sorguladığı çalışmasında, etkinliklerin çocukların sanatsal gelişimini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır (2018:435). Öneme ilişkin katılımcılar, çocuğu tanıma konusunda da görüş bildirmiştir. Buradan hareketle duygu ve düşünceleri ifade fırsatı tanıma, psikolojik durumla ilgili bilgi verme, sanat ve estetiğe ilişkin potansiyeli ortaya çıkarma açılarından dersin önemli katkıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca benzer alan yazında birçok çalışma görülmektedir (Erim ve Caferoğlu, 2012: 337-338; Kahraman, 2014: 235; Bayrak, 2018: 235). Çocuğun ileriki hayatını büyük ölçüde etkileyen bu kritik dönemde sanata ilişkin yanlış algıların değiştirilmesi, estetik ve görsel duyarlılıklarının geliştirilmesi ve yeteneklerinin gelişimini sağlayacak bir sanat eğitiminin verilmesinin önemli olduğu düşünüldüğünde bu sonuç dikkat çekicidir. Benzer biçimde bu noktaya araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kritik dönem başlığı altında temas ettiği görülmektedir. Bu sonuç; öğretmen adaylarının kritik bir dönem olan okul öncesi dönemde görsel sanatlar eğitiminin önemine ilişkin farkındalıklarını ortaya koymaktadır. Etkili bir sanat eğitiminin önemli bileşenlerinden kabul edilen öğretmenin, yeterli donanıma ve beceriye sahip olması önemsenmektedir (Akaroğlu, 2014: 59-61). Bu bağlamda öğretmen adayları görsel sanatlar eğitimi dersinin öğretmen yeterlikleri açısından önemli olduğunu ifade ederken bu dersin en fazla sanata ve estetiğe ilişkin yeterliklerinin artmasında etkili olduğunu düşündüklerini belirtmiştir.

Görsel sanatlar eğitimi dersinin işlenişine ilişkin görüşler incelendiğinde olumlu ve olumsuz görüşlere ilişkin iki kategori oluşturulmuştur. Olumsuz görüşler içerisinde okul öncesi eğitime yönelik olmama, dikkat çekici uygulamaların olmaması, yeteri kadar pratik yapma imkanı verilememesine değinildiği görülmüştür. Öğretmen adaylarının en çok vurgu yaptığı noktanın yapılan uygulamaların okul öncesi eğitimi alanına uygun olmamasıdır. Uygulamaların hedef kitlenin ihtiyaçlarına ve gelişim özelliklerine göre düzenlenmesi ve başlı başına bir öğretim aracı olarak kullanılmasının gerekliliği düşünüldüğünde (Ayaydın ve Mercin, 2013:7-8) bu sonuç önemlidir. Bununla birlikte dersin işleniş sırasında yeterince pratik yapma imkânı tanınmaması sonucu ortaya konulmuştur. Bu sonuçların okul öncesi eğitim alanında görsel sanatlara ilişkin uzmanlaşmış öğretim elemanı azlığının ve dolayısıyla bu dersleri alan dışı öğretim elemanlarının yürütme zorunluluğundan kaynaklandığı söylenebilir. Olumlu görüşler altında; farklı teknik ve yöntemleri tanıma, eğlenceli uygulamalar içermeye, okul öncesi eğitime yönelik uygulamalar öğrenme, çocuk resimlerini yorumlayabilmeye ilişkin görüşler ortaya çıkmıştır. Bu görüşler arasında en fazla farklı teknik ve yöntemlerin tanınmasına adaylar dikkat çekmiştir. Önceki dönemlerden bu yana aynı teknik ve malzemelerle sadece başarılı bir grup öğrenciyi hedef alarak çalışan bir sanat eğitmeni profili günümüzde geçerliliğini kaybetmiştir. Farklı yöntem ve teknikleri öğrenci özelliklerine göre seçip uygulayabilen bir eğitimci profili ile verimli bir eğitim süreci mümkün olacaktır (Ayaydın ve Mercin; 2013:7). Bu bağlamda öğretmen adaylarının değindiği farklı yöntem ve teknikleri tanımlarının sağlanmasını ön plana çıkarmaları, öğretmen adaylarının farkındalıkları hakkında fikir vermesi açısından değerli bir sonuçtur. Eğlenceli uygulamalar içermeye alt temasının ise alan yazında daha önce yapılan çalışmalarda ortaya konulduğu görülmektedir. Sanat etkinliklerinin rutin etkinlikler içine entegre edilmesi de bu bağlamda önerilmektedir (Gökdemir ve Büyükalan Filiz,2018: 790).

Görsel sanatlar eğitimi dersinde kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin görüş kategorisi altında öğretmen adaylarının uygulama teknikleri ve öğretim yöntem ve tekniklerine değindikleri görülmüştür. Görsel sanatlar eğitiminde konu ve teknik sıklıkla birbirinin yerine ve yanlış kullanılmaktadır. Bu iki terim görsel sanatlar eğitimi özelinde ayrı anlamlar kazanmaktadır (Ayaydın ve Mercin, 2013: 8). Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitiminde yöntem ve teknik ayrımına ilişkin bilgi sahibi olmaları dersin bir kazanımı olarak görülebilir. Araştırmada uygulama teknikleri içinde en fazla kolaj ve baskı tekniğinin kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı alanlardaki öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görsel sanatlar uygulamaları için baskı tekniğini tercih ettiği görülmektedir (Kahraman, 2014: 235; Bayrak, 2018: 435; Erim ve Caferoğlu, 2012: 339). Baskı ve kolaj tekniğinin yanı sıra öğretmen adaylarının ders kapsamında filografi, rölyef, sulu boya, ebru, karakalem damlatma serbest çalışma ve karma teknik kullandıkları görülmüştür. Öğretim yöntem tekniklerine ilişkin ise istasyon tekniği, bilişsel çıraklık, gözlem, etkin katılım modeli, kavram haritası, beyin fırtınası, düz anlatım, analogi, gösterip yaptırma, öyküleştirme, tartışma ortaya çıkarılan sonuçlardır. Öğretim yöntem ve teknikleri arasında ise gösterip yaptırma tekniği ön plana çıkmıştır. Benzer biçimde görsel sanatlar eğitimi dersinde farklı branşlarda da gösterip yaptırma yönteminin vurgulandığı araştırmalar mevcuttur (Batur, 2010; Özkan ve Girgin, 2014: 83-84).

Görsel sanatlar eğitiminde etkin bir uygulama süreci için temel unsurlar arasında kullanılan malzemeler yer almaktadır (Ayaydın ve Mercin, 2013:7-9). Görsel sanatlar eğitimi dersinde kullanılan malzemelere ilişkin görüş kategorisi altında öğretmen adayları ders kapsamında en

fazla çeşitli boyaları kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte atık materyaller ve kırtasiye malzemelerinin de kullanıldığı ortaya çıkarılmıştır. Okul öncesi dönemde çocukların nesnelere ve mekânlara yetişkinlerin atfettiği anlamlardan daha fazlasını yükleyebilmesi, bu yetilerin beslenmesinde kullanılan farklı türdeki boyaların, kırtasiye ve atık malzemelerin yaratıcılık gelişimlerinde etkili olduğu düşünüldüğünde bu sonuç dersin kazanımları açısından önemli bir sonuç olarak görülebilir.

Araştırma kapsamına alınan okul öncesi öğretmen adayları son olarak görsel sanatlar dersinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş bildirmişlerdir. Buna göre görsel sanatlar eğitimi dersinde en fazla karşılaşılan sorunlar; fiziksel ortamın yetersiz olması, kalıcı ürün oluşturmama, malzeme temininin zor olması, okul öncesi eğitime yönelik uygulamaların olmaması, ön bilgi yetersizliğine ilişkin sonuçlar ortaya konulmuştur. Bu sorunlar içinde en fazla uygulanan etkinliklerin okul öncesi eğitim alanına yönelik olmamasına ilişkin vurgu öğretmen adayları tarafından yapılmıştır. Mevcut araştırmanın bir diğer boyutunda da bu durumu destekler nitelikte sonuçlar ortaya çıkmıştır. Ön bilgi yetersizliğine ilişkin çıkan sonuca Akaroğlu' nun çalışmasında da rastlanmaktadır (2014: 12-13). Benzer biçimde görsel sanatlar eğitimi dersinde karşılaşılan sorunlara ilişkin yapılan çalışmalarda malzeme temininin zor olması ve fiziksel ortamın yetersiz olması durumları sonuç olarak ortaya konmuştur (Gökdemir ve Büyükalın Filiz, 2018: 790; Daşdağ ve Gökdemir, 2017). Sorunları dile getiren öğretmen adaylarının yanı sıra 21 öğretmen adayının da ders kapsamında sorunla karşılaşmadığını ifade ettiği belirlenmiştir.

Batur, çocuk ürünlerini yorumlanın görsel sanatlar eğitiminde başlı başına bir yöntem olarak kullanılabileceğini belirterek ‘psikolojik yöntem’ olarak öğretmenlerin kullanması gerektiğini önermiştir. Yavuzer ise özellikle küçük yaş gruplarındaki çocukların resimlerinin çocukların psikolojileri hakkında değerli bilgiler veren ürünler olduğunu söylemiştir (2012). Melekoğlu ve diğerleri, çocuk ürünlerinin sadece çocuğun psikolojisi değil ailesi ve yaşadığı bağlamı tasvir etmesi açısından da önemli olduğunu belirtmiştir (2015). Erim ve Caferoğlu ise görsel sanatlar eğitiminde bireylerin hedeften haberdar edilmesinin dersin katkısı açısından önemli ve gerekli olduğunu ortaya koymuştur (2012: 338). Mevcut çalışmada alan yazındaki bu bilgilere yönelik öğretmen adaylarının öneriler getirdiği saptanmıştır. Bu öneriler içinde okul öncesi eğitime yönelik uygulamaların olması, dersin hedeflerinden haberdar etme, daha yaratıcı, dikkat çekici ve çocuk ürünlerini yorumlaya yardımcı içeriğe ağırlık verme, malzeme temininin kolaylaştırılması ve ders saatinin arttırılması şeklinde sıralanmıştır. Bu sonuçlara benzer önerilerin farklı çalışmalarda ortaya konduğu görülmüştür (Gökdemir ve Büyükalın Filiz: 789-790; Batur, 2010; Ertürk, 2013; Kahraman, 2014: 236-238; Çoban ve Erkuzu, 2018:292).

Genel anlamda öğretmen adaylarının görsel sanatlar eğitimi dersinin önemine ilişkin farkındalığa sahip oldukları, farklı malzemeler kullandıkları, derse ilişkin farklı yöntem ve tekniklere hâkim oldukları, en fazla okul öncesi eğitime yönelik uygulamaların yetersizliğinden rahatsızlık duydukları ve buna ilişkin öneriler getirdikleri sonucuna varılmıştır. Araştırmanın sonuçları ışığında aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- Okul öncesi eğitimi ve görsel sanatlara yönelik araştırmaların sayısı arttırılmalı ve sonuçları değerlendirilmelidir.
- Eğitim fakültelerinde görsel sanatlar eğitimi dersine ilişkin fiziksel koşullar iyileştirilerek atölye sayıları arttırılmalıdır.

- Okul öncesi eğitim alanında görsel sanatlar eğitimine ilişkin uzman sayısı arttırılmalı ve dersleri bu kişilerin yürütmesi sağlanmalıdır.
- Görsel sanatlar eğitimi dersinde öğretmen adaylarının ortaya çıkardığı ürünlerin değerlendirildiği farklı ve derinlemesine çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akaroğlu, E.G. (2014). Sanat eğitim programının 6 yaş çocuklarının görsel algı düzeylerine etkisi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*. Konya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aral, N. (1999). Sanat Eğitimi-Yaratıcılık Etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 11-17.
- Artut, K. (2010). *Okul Öncesinde Resim Eğitimi*.6. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- AYAYDIN, A. ve MERCEİN, L. (2013). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar*, Ankara: Pegem.
- Bayrak, S.(2018). Okul Öncesi Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersi Hakkında Görüşlerinin İncelenmesi (Elazığ İli Örneği). *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi /The Journal of Turk & Islam World Social Studies*, 5(18), 427-436.
- Berberoğlu, B. (2010). Bilgi Toplumu ve Bilgi Ekonomisi Oluşturma Yolunda Türkiye ve Avrupa Birliği, *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, XXIX(II), 111-134.
- Bowker, R.(2007). Children's perceptions and learning about tropical rainforests: An analysis of their drawings, *Environ. Edu. Res.* 13(1), 75-96.
- Buyurgan, S., Buyurgan, U.(2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*, 3. Baskı, Ankara: Dersal yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*.23. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Çoban, A., Erkuzu, D.(2018).Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science*, 5(25),275-294.
- Daşdağ, F., Gökdemir, M. (2017). Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin seramik eğitimi ile ilgili deneyimlerinin incelenmesi. *Pegem Atıf İndeks*, 257-266. doi:10.14527/9786053188407.17
- Erim, G. ve Caferoğlu, M. (2012). Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinin Zihinsel Engelli Çocuklara Katkısının Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleriyle Belirlenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 321-342.
- Gökdemir, M.A., Büyükalın Filiz, S. (2018). ‘‘Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Bu Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri (Mardin Örneği)’’. *Turkish Studies Educational Sciences*,13(19), 775-793

- Kahraman, D. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersi Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri Ve Çözüm Önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 19-239.
- Malchiodi, C. (2003). Art therapy and the brain. In C. Malchiodi (Ed.), *Handbook of art therapy*. New York: Guilford.
- MEB (2012). Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara: MEB Yayınları.
- Melekoğlu, M., Paftalı, A. T., Melekoğlu, M.A., (2015). Öğrenciyi Tanıma ve Problem Davranışları Belirlemede Öğrencilerin Çizdikleri Resimleri İnceleme Eğitim Programının Öğretmen Uygulamalarına Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 40(181), 19-39.
- Mercin, L. (2006). Resim Dersini Müze Kaynaklı Oluşturmacı Öğrenme Yaklaşımı Etkinliklerine Göre Uygulamanın Erişime, Kalıcılığa ve Tutuma Etkisi. *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi*.
- Mercin, L., ve Alakuş, A. O. (2007). Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 14-20.
- Özkan, B., Girgin, F. (2014). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görsel Sanat Etkinliği Uygulamalarını Değerlendirmesi. *Electronic Journal of Vocational Colleges-December*, 79-85.
- Özsoy, V. (2003). Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel temelleri Görsel Sanatlar Eğitimi. *Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık*.
- Rayala, M. A. (1995). Guide to Curriculum Planing in Art Education. (Second Ed.), *Madison, Wisconsin: Wisconsin Department of Public Instruction*.
- Türe, N., (2007). Eğitimde ve Öğretimde Bir Araç Olarak Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilere Sağladığı Katkıları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ulutaş, İ, Ersoy, Ö.(2004). Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 1-12.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Publication.
- Yıldırım, A., Şimşek,H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. 6. Baskı. Seçkin Yayınları: Ankara.
- YÖK (1998). Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı. http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/okul_onesi.pdf/7df366cd-74f9-4e5c-b3af-96482405f8bd adresinden 13. 11. 2018 tarihinde alınmıştır.
- Zimmerman, E., Zimmerman, L. (2000). Art education and early childhood education: The young child as creator and meaning maker within a cornmucater context. *Young Children*, 55(6): 87-92.